

คำวินิจฉัยของ นายมงคล สระแก้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ศาลฎีกาส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐

ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของนายชุมพล คันธวิวัฒน์ กับพวกรวม ๓ คน จำเลย ในคดีแพ่งหมายเลขคำ
ที่ ๕๕๖๖๘/๒๕๕๑ คดีหมายเลขแดงที่ ๕๑๑๑/๒๕๕๕ ของศาลแพ่ง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา
วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ในประเด็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖
วรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ หรือไม่ โดยมีข้อเท็จจริงสรุปได้
ดังนี้

๑. คดีตามคำร้องศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยกับพวกร่วมกันชำระหนี้เงินกู้แก่โจทก์ หากไม่ชำระ
ให้ยึดที่ดินโฉนดเลขที่ ๖๕๗๖๘ ตำบลลาดยาว (บางซื่อฝั่งเหนือ) อำเภอบางเขน (บางซื่อ) กรุงเทพมหานคร
พร้อมสิ่งปลูกสร้างออกขายทอดตลาดเอาเงินชำระหนี้โจทก์ หากได้เงินไม่พอให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลย
กับพวกออกขายทอดตลาดบังคับชำระหนี้โจทก์จนครบ

๒. จำเลยกับพวกอุทธรณ์พร้อมยื่นคำร้องขออุทธรณ์อย่างคนอนาถ ศาลชั้นต้นอนุญาตให้จำเลย
ทั้งสามดำเนินคดีอย่างคนอนาถในชั้นอุทธรณ์ได้โดยยกเว้นเฉพาะไม่ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมรวมทั้ง
ค่าทนายความซึ่งจะต้องใช้แก่โจทก์มาวางพร้อมอุทธรณ์ ส่วนค่าธรรมเนียมศาลชั้นอุทธรณ์ให้จำเลย
ทั้งสามนำมาวางภายใน ๒๐ วัน

จำเลยทั้งสามยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่ง

๓. ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งว่า จำเลยทั้งสามยังมีทางที่จะหาเงินมาชำระค่าธรรมเนียมศาลในชั้นอุทธรณ์ได้
จึงไม่ใช่คนยากจนถึงขนาดที่ไม่สามารถชำระค่าธรรมเนียมศาลในชั้นอุทธรณ์ได้ ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่ง
ให้ยกเว้นเฉพาะไม่ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมรวมทั้งค่าทนายความซึ่งจะต้องใช้แก่โจทก์มาวางพร้อมอุทธรณ์
ส่วนค่าธรรมเนียมศาลชั้นอุทธรณ์ให้จำเลยทั้งสามนำมาวางภายใน ๒๐ วัน ชอบแล้ว มีคำสั่งยกคำร้อง

จำเลยทั้งสามฎีกาคำสั่งศาลอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกา

จำเลยกับพวกยื่นคำร้องโต้แย้งต่อศาลฎีกา

๔. ศาลฎีกาได้พิจารณาแล้วเห็นว่า คดีนี้ศาลชั้นต้นได้หยิบยกบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า มาใช้เป็นหลักในการวินิจฉัยและมีคำสั่งไม่รับฎีกาของจำเลย ทั้งสาม จำเลยกับพวกยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่รับฎีกา โดยโต้แย้งว่าบทกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ ใช้บังคับไม่ได้ ศาลฎีกาเห็นว่า จะต้องใช้บทกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดีนี้ จึงเป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น จึงให้รอการวินิจฉัยมีคำสั่งคดีนี้ไว้ชั่วคราว และส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

ข้อกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

มาตรา ๒๕ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แก่เฉพาะ บางส่วน หรือมีคำสั่งให้ยกค่าขอเสียทีเดียว ถ้าเป็นการขอฟ้องหรือต่อสู้คดีในชั้นศาลชั้นต้น ผู้ขออาจ อุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลอุทธรณ์ได้ภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันมีคำสั่ง ถ้าเป็นการขอฟ้องหรือต่อสู้คดี ในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา ผู้ขออาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี โดยยื่นคำขอ เป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนดเดียวกัน คำสั่งของศาลอุทธรณ์เช่นว่านี้ให้เป็นที่สุด

ได้พิเคราะห์แล้ว มีประเด็นในเบื้องต้นว่า ผู้ร้องมีสิทธิให้ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย บังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติ มาตรา ๖ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณา พิพากษาไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย”

เห็นว่า กรณีตามคำร้องที่ศาลฎีกาส่งความเห็นของคู่ความซึ่งโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีเป็นไป ตามบทบัญญัติมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ผู้ร้องมีสิทธิส่งคำร้องและ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ได้

ประเด็นตามคำร้องที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ บัญญัติเป็นหลักการไว้ว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ แต่มีข้อยกเว้นให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้ กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ กฎหมายที่ออกมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใด กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของชนชาวไทยโดยมีหลักว่าบุคคลย่อมมีความเสมอภาคกันในกฎหมาย

ซึ่งถือเป็นหลักความเสมอภาคและบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สถานภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา จะกระทำมิได้ เป็นการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจของรัฐที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และเป็นการวางหลักประกันที่รัฐจะต้องให้การรับรองความเสมอภาคและห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเศรษฐกิจ จะกระทำมิได้ ส่วนประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า บัญญัติห้ามมิให้ผู้ร้องยื่นฎีกา ในกรณีที่ศาลอุทธรณ์มีคำสั่ง อนุญาตตามที่ศาลชั้นต้นให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แก่เฉพาะบางส่วน โดยให้ผู้ร้องชำระค่าธรรมเนียม บางส่วน เห็นว่า การฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาผู้ขออาจเป็นได้ทั้งฝ่ายโจทก์หรือฝ่ายจำเลย ศาลจะเป็นผู้พิจารณาคำร้องโดยใช้ดุลยพินิจจากการฟังคู่ความทุกฝ่ายและทำการได้สวนตามที่เห็นสมควร แล้วมีคำสั่งที่จะทำให้ออกสิทธิแก่ผู้ขอ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายโจทก์หรือฝ่ายจำเลยที่ได้ขอฟ้องหรือต่อสู้คดี อย่างคนอนาถา ทั้งนี้กฎหมายได้บัญญัติว่า หากผู้ขอไม่พอใจในคำสั่งของศาลชั้นต้นก็สามารถอุทธรณ์ ต่อไปยังศาลที่มีลำดับสูงกว่าได้อีกหนึ่งชั้น และคำสั่งของศาลที่มีลำดับสูงกว่านั้นให้เป็นที่สุด จึงเห็นได้ว่า การที่ผู้ขอฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาจะเกิดสิทธิในการดำเนินคดีเช่นนั้นได้ต่อเมื่อศาลพิจารณาและ มีคำสั่งให้สิทธิดำเนินคดีอย่างคนอนาถาแล้วเท่านั้น ไม่ว่าจะมืคำสั่งให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมด หรือให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลแต่เฉพาะบางส่วนก็ตาม ผู้ขอมิได้มีสิทธิที่จะดำเนินคดีเช่นนั้นมาก่อนที่ ศาลจะมีคำสั่ง ดังนั้น การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ บัญญัติในเรื่อง การขอฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาไว้ เพื่อจะทำให้ผู้ขอซึ่งเป็นที่ฐานะยากจนไม่มีทรัพย์สินพอที่จะ เสียค่าธรรมเนียมศาลสามารถที่จะขอฟ้องหรือต่อสู้คดีเช่นนั้นได้ โดยต้องผ่านกระบวนการที่กฎหมาย บัญญัติไว้ประกอบกับการให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจที่จะพิจารณาให้สิทธิแก่ผู้ขอ อนึ่ง เมื่อผู้ขอยังไม่พอใจ ในสิทธิที่ศาลสั่งก็อาจอุทธรณ์ต่อศาลที่มีลำดับสูงกว่าได้อีกหนึ่งชั้นและคำสั่งของศาลอุทธรณ์เช่นว่านี้ ให้เป็นที่สุด โดยผู้ขอจะได้รับการทบทวนจากศาลสูงกว่า เป็นการได้รับการตรวจสอบที่เพียงพอแล้ว จึงไม่ใช่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และการที่ศาลใช้ดุลยพินิจประการใด ไปแล้ว กฎหมายบัญญัติให้การใช้ดุลยพินิจของศาลเช่นว่านั้นเป็นที่สุด โดยบทบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับกับ คู่ความในคดีโดยเสมอภาคกัน จึงถือว่าบุคคลทุกคนได้รับความเสมอภาคในกฎหมายและได้รับความเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นหลักประกันโดยรัฐให้การรับรองความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๐ ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐

อาศัยเหตุผลข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐

นายมงคล สระฐาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ